

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2014-5-27 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 14-30/616-268
Karar Tarihi : 03.09.2014

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Kenan TÜRK, Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR,
Fevzi ÖZKAN, Doç. Dr. Tahir SARAÇ

B. RAPORTÖRLER : Mücteba ALTUN, Hasan ADIYAMAN

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : - Gizlilik talebi bulunmaktadır.

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILANLAR : - Adoçim Çimento Beton Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Dereboyu Cad. Meydan Sok. Beybi Giz Plaza No: 1 Kat: 13
Maslak İstanbul
- Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Kısıklı Caddesi No: 38 Altunizade Üsküdar İstanbul
- Albayraklar Beton Maden İnş. Nak. San. Tic. Ltd. Şti.
Borsa Mah. Dereli Sok. No: 54/A Turhal Tokat
- Tokat Erdem Hazır Beton İnş. Nak. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Gümenek Parkı Yanı Döllük Köyü Mevkii Tokat
- Votorantim Çim. San. ve Tic. A.Ş.
Temsilcisi: Av. Safa Mustafa DURAKOĞLU
Çakmak Avukatlık Bürosu, Piyade Sokak No: 18 C Blok Kat: 3
Çankaya Ankara
- Yanar Beton - Kerim Yanar
Behzat Bulvarı 10. Sok No: 39 Tokat
- Yılmaz Gelebür İnş. Nak. Petrol Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.
Çay Mahallesi üzeri Taşocağı 920. Sok. No: 14 Tokat

(1) **E. DOSYA KONUSU:** Adoçim Çimento Beton Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin yönlendirmesiyle Tokat ilindeki hazır beton üreticilerinin anlaşarak 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddiası.

(2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle;

- Tokat ilinde faaliyet gösteren Adoçim Çimento Beton Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Adoçim)'nin yönlendirmesiyle Adoçim ve pazarda faaliyet gösteren diğer hazır beton üreticileri arasında rekabeti kısıtlayıcı bir anlaşma yapıldığı,

- Söz konusu anlaşma sonucunda 2012-2013 yıllarında 80 TL olan hazır beton birim (m³) fiyatının 2014 yılı başında 96 TL'ye, 2014 yılı 6. ayında ise 110 - 122 TL aralığına yükseldiği,

- Hazır betondaki söz konusu fiyat artışına karşın torbalı çimento fiyatının 2012 yılında 8 TL, 2014 yılında 8,75 - 9 TL olduğu,

iddia edilmektedir.

- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 29.5.2014 tarih ve 3082 sayı ile intikal eden başvuru üzerine hazırlanan 19.6.2014 tarih ve 2014-5-27/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu, 25.6.2014 tarihli Kurul toplantısında görüşülerek, 14-22/452-M sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca yapılan inceleme üzerine hazırlanan 20.8.2014 tarih ve 2014-5-27/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (4) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; önaraştırma konusuna ilişkin olarak Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında Önaraştırma Yapılan Taraflar

I.1.1. Tokat Erdem Hazır Beton İnş. Nak. San. ve Tic. Ltd. Şti. (Erdem Beton)

- (5) Tokat'da 1 adet hazır beton üretim tesisi bulunan teşebbüs kum ocağı ve nakliyat alanlarında da faaliyet göstermektedir.

I.1.2. Akçansa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Akçansa)

- (6) Marmara, Ege ve Karadeniz Bölgelerinde bulunan 35'in üzerindeki tesiste hazır beton üretimi gerçekleştiren Akçansa'nın Tokat ilinde 1 adet hazır beton tesisi bulunmaktadır. Teşebbüsün çimento, klinker ve agrega alanlarında da faaliyeti bulunmaktadır.

I.1.3. Adoçim

- (7) Teşebbüsün Antalya, Tekirdağ ili Marmara Ereğlisi ilçesi ve Tokat ili Artova ilçesinde çimento fabrikası ile Tokat merkez, Tokat Artova, Sivas ve Antalya'da hazır beton tesisleri bulunmaktadır.

I.1.4. Votorantim Çim. San. ve Tic. A.Ş. (Votorantim)

- (8) Votorantim, çimento, beton ve agrega, madencilik, metalurji (alüminyum, çinko, nikel), demir, selüloz, konsantre portakal suyu ve finans sektörlerinde 24 ayrı ülkede faaliyet göstermektedir. Türkiye'de Ankara-Hasanoğlan, Yozgat, Çorum ve Sivas'da bulunan 4 entegre çimento fabrikası, Nevşehir ve Samsun'da 2 çimento öğütme/paketleme tesisi ile faaliyet gösteren teşebbüsün Ankara, Kapadokya ve Karadeniz Bölgeleri'nde 14 hazır beton tesisi ve Ankara-Lalahan, Kayseri-Bünyan'da 2 agrega ocağı bulunmaktadır.

I.1.5. Yılmaz Gelebür İnş. Nak. Petrol Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti. (Gelebür Beton)

- (9) Teşebbüsün Tokat'da 1 adet hazır beton üretim tesisi bulunmaktadır.

I.1.6. Albayraklar Beton Maden İnş. Nak. San. Tic. Ltd. Şti. (Albayraklar Beton)

- (10) Teşebbüsün Tokat'da 2 adet hazır beton üretim tesisi bulunmaktadır.

I.1.7. Yanar Beton - Kerim Yanar (Yanar Beton)

- (11) Tokat'da 1 adet hazır beton üretim tesisi bulunan Yanar Beton inşaat alanında da faaliyet göstermektedir. Teşebbüs 2010 yılında durdurduğu hazır beton faaliyetine 2014 yılının Temmuz ayında tekrar başlamıştır.

I.2. İlgili Pazar

I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

- (12) Hazır beton; belirli oranlarda çimento, doğal veya yapay agrega, su ve belli katkı malzemelerinin mikserle karıştırılması yöntemiyle üretilen bir inşaat malzemesidir. Hazır beton ürünleri, kullanım amaçları bakımından C14, C16, C18, C20, C25 ve C25+ gibi alt kategorilere ayrılabilir de, alt ürün grupları arasında yüksek arz ikamesi bulunmaktadır. Rekabet Kurulunun yerleşik içtihadı uyarınca anılan ürünlere ilişkin alt ürün pazarı tanımlanmasına gerek görülmemiştir ve bu çerçevede ilgili ürün pazarı "hazır beton pazarı" olarak belirlenmiştir.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (13) Hazır beton bakımından ilgili coğrafi pazarın belirlenmesinde, hazır betonun en fazla iki saat içinde tüketilmesinin gerekli olması sebebiyle yaklaşık 50 kilometre mesafeye kadar taşınabiliyor olması göz önüne alınmaktadır.
- (14) Hakkında önaraştırma yürütülen teşebbüsler Tokat il merkezi ve çevresinde faaliyet göstermektedir. Bununla birlikte, yapılacak değerlendirmeyi değiştirmemesi nedeniyle dosya kapsamında kesin bir ilgili coğrafi pazar belirlenmemiştir.

I.3. Yapılan İnceleme

- (15) Dosya konusu iddia kapsamında hakkında önaraştırma yürütülen teşebbüslerde yapılan yerinde incelemelerin yanısıra başvuru sahibi ile görüşme yapılmıştır.
- (16) Başvuru sahibiyle yapılan görüşmede;
- 2010-2012 yılları arasında beton fiyatlarının sabit kaldığı, bu süreçte Albayraklar Beton'u batırmak için özellikle düşük fiyat verildiğini düşündükleri, Adoçim'in Albayraklar Beton'a çimento sağlamadığı duyularını aldıkları,
 - Albayraklar Beton'un maddi sıkıntıya girdiği dönemde fiyatlarını düşürmeye başladığı ve 2013 yılının altıncı ayı sonrasında piyasadan çekilince fiyatlarda %30 seviyesinde bir artış meydana geldiği,
 - Söz konusu artışın nedeninin Albayraklar Beton'un pazardaki etkisini yitirmesinin yanı sıra çimento ve beton üreticilerinin aralarında anlaşmalarından kaynaklanabileceğini düşündükleri ifade edilmiştir.
- (17) Albayraklar Beton yetkilileriyle yapılan görüşmede ise; 2013 yılında çek sıkıntılarından dolayı icralık oldukları ve iflas ertelemeye gittikleri, acil nakit ihtiyaçlarından dolayı fiyatları düşürüp satış yaptıkları, Adoçim'den çimento alamamalarının ödeme yapamamalarından kaynaklandığı ifade edilmiştir.
- (18) Dosya kapsamında teşebbüslerin Haziran 2012 - Haziran 2014 dönemine ilişkin C25 ve C30 türü¹ hazır beton satışlarına ilişkin ağırlıklı ortalama fiyatları incelenmiş² ve fiyatların -başvuru konusu iddiaya paralel olarak- 2013 yılının 6. ayından itibaren artış trendine girdiği anlaşılmıştır.³ Bu çerçevede aşağıda yapılacak olan değerlendirmeler Haziran 2012- Haziran 2013 ve Haziran 2013- Haziran 2014 dönemleri esas alınarak yapılacaktır.
- (19) Teşebbüslerin anılan hazır beton türlerindeki aylık ağırlıklı ortalama satış fiyatlarının değişim oranları⁴ incelendiğinde ise;
- Adoçim'in C25 beton fiyatlarının 2012 Haziran-2013 Haziran döneminde %(.), C30 beton fiyatlarının %(.), 2013 Haziran-2014 Haziran döneminde C25'in %(.), C30'un %(.) civarında arttığı,
 - Akçansa'nın C25 beton fiyatlarının 2012 Haziran-2013 Haziran döneminde %(.) arttığı, C30 beton fiyatlarının ise %(.) düştüğü, 2013 Haziran-2014 Haziran döneminde C25'in %(.), C30'un %(.) civarında arttığı,

¹ Tokat'da C25 ve C30 türü beton satışlarının tüm beton satışlarına oranının %75 civarında olması nedeniyle bu iki beton türü esas alınmıştır.

² Gelebür Beton tarafından gönderilen verilerin büyük kısmında müşterilere yapılan yıllık toplam satış miktar ve fiyatlarında tarih belirtilmemesi nedeniyle bu veriler değerlendirmeye alınmamıştır.

³ Söz konusu fiyatların (teşebbüslerin ayrıştıramaması nedeniyle) nakliye ve pompa bedellerini içerdiği, bu nedenle söz konusu fiyatların ürünün anılan tarihteki net fiyatı olmadığı ancak dönemler itibarıyla fiyat artışlarına ilişkin gösterge niteliği taşıdığı belirtilmelidir.

⁴ Değişim oranları bir önceki ay esas alınarak hesaplanmış olup, satış olmadığı ayda ve satış olsa bile satış olmayan ayı takip eden ayda değişim oranı tire (-) olarak görünmektedir.

14-30/616-268

- Albayraklar Beton'un C25 beton fiyatlarının 2012 Haziran-2013 Haziran döneminde %(.), C30 beton fiyatlarının %(.), 2013 Haziran-2014 Haziran döneminde C25'in %(.), C30'un %(.) civarında arttığı,
- Erdem Beton'un C25 beton fiyatlarının 2012 Haziran-2013 Haziran döneminde %(.) arttığı, C30 beton fiyatlarının %(.) düştüğü, 2013 Haziran-2014 Haziran döneminde C25'in %(.), C30'un %(.) civarında arttığı,
- Votorantim'in C25 beton fiyatlarının 2012 Haziran-2013 Haziran döneminde %(.) düştüğü, C30 beton fiyatlarının %(.), 2013 Haziran-2014 Haziran döneminde C25'in %(.), C30'un ise %(.) civarında arttığı

tespit edilmiştir. Bu çerçevede teşebbüslerin ağırlıklı ortalama fiyat artış oranlarının birbirinden farklılaştığı anlaşılmaktadır.

- (20) Teşebbüslerin aynı dönemde gerçekleştirdikleri aylık bazda satış miktarlarına ise Grafik 1'de yer verilmektedir.⁵

Grafik 1:(TİCARİ SIR).....

- (21) Hazır beton pazarının dönemsellik arz eden bir yapıya sahip olduğu ve kış sezonu olarak nitelendirilen Kasım-Şubat döneminde genellikle hazır beton satışlarının düştüğü belirtilmelidir. Grafikten ayrıca başvuru sahibi ve Albayraklar Beton yetkilileri ile yapılan görüşmelerde ifade edildiği gibi Temmuz 2013'den itibaren Albayraklar Beton'un satışlarının hızlı bir şekilde düştüğü görülmektedir.
- (22) Bu noktada hazır beton üretiminde en büyük maliyet kalemi olan çimento fiyatları incelenecektir. Adoçim ve Votorantim aynı zamanda çimento üreticisi olmaları nedeniyle kendi ürettikleri çimentoyu kullanmaktadır. Bu nedenle Akçansa, Erdem Beton ve Albayraklar Beton'un çimento alım fiyatları karşılaştırılmıştır.
- (23) Dosya kapsamında Akçansa'nın çimento alım fiyatlarının Haziran 2012 - Haziran 2013 döneminde %(.) düştüğü, Haziran 2013 - Haziran 2014 döneminde %(.) arttığı, Albayraklar Beton'un alım fiyatlarının Haziran 2012 - Haziran 2013 döneminde %(.) düştüğü, Haziran 2013 - Haziran 2014 döneminde %(.) arttığı, Erdem Beton'un alım fiyatlarının ise Haziran 2012 - Haziran 2013 döneminde %(.) arttığı, Haziran 2013 - Haziran 2014 döneminde %(.) arttığı tespit edilmiştir.⁶
- (24) Hazır beton üretiminde en önemli maliyet kalemlerinden⁷ olan motorin fiyatları ise inceleme konusu dönemde (2013 Haziran-2014 Haziran) %6,8⁸, elektrik fiyatları ise %0,46⁹ oranında artış göstermiştir. Bunun yanı sıra doğrudan fiyat artış oranları tespit edilemeyen işçilik,

⁵ Albayraklar Beton'un 2012 yılının Ekim ve Kasım aylarına ilişkin verilerin gönderilmemesi nedeniyle söz konusu teşebbüsün bu aylara ilişkin satışlarını kapsamamaktadır.

⁶ Değişim oranları ele alınan dönemin ilk ayının ağırlıklı ortalama fiyatı baz alınarak son ayın ortalama fiyatındaki fiyat artış oranı olarak hesaplanmıştır.

⁷ Hazır beton maliyetlerinin yaklaşık %65'ini çimento ve agrega, %20'sini motorin, taşıma ve pompalama maliyetleri oluşturmaktadır (Rekabet Kurulunun 16.10.2012 tarih ve 12-50/1445-492 sayılı Kararı).

⁸ 01.06.2013-01.07.2014 tarihleri arasında Tokat merkez ilçesinde gerçekleşen motorin fiyatları esas alınmıştır.

Kaynak: <http://www.opet.com.tr/tr/PompaFiyatlariArsiv.aspx?cat=4&id=34&city=47&sehir=TOKAT>

⁹ Tedaş'ın tarifelerinde yer alan, Diğer Tüm Dağıtım Sistemi Kullanıcıları - Dağıtım Şirketinden enerji alan tüketiciler (Görevli Tedarik Şirketinden enerji alan tüketiciler) - Tek Terimli Tarife - Sanayi - Orta Gerilim ve Aktif Enerji - Tek zamanlı bedelleri ölçüt olarak kabul edilmiştir. Fiyat artışıyla kıyaslama yapabilmek üzere Tedaş'ın uyguladığı tarifelerden 01.07.2013-01.10.2013 tarihleri arasında geçerli olan tarife (22,73 kr/kWh) ve 01.07.2014 tarihinden itibaren geçerli olan tarife (22,8363 kr/kWh) esas alınmıştır.

14-30/616-268

malzeme ve diğer bütün maliyetlerin ilişkilendirilmesi mümkün olan üretici fiyatları endeksine göre enflasyon oranı¹⁰ %10,54 olarak ölçülmüştür.

- (25) Fiyatların genel olarak yatay bir seyir izlediği 2012 Haziran-2013 Haziran döneminde ise çimento fiyatlarının da yatay bir seyir izlediği, buna karşın motorin fiyatlarının %11,2, elektrik fiyatlarının %4, agrega fiyatlarının ise %(.)¹¹ oranında arttığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra doğrudan fiyat artış oranları tespit edilemeyen işçilik, malzeme ve diğer bütün maliyetlerin ilişkilendirilmesi mümkün olan üretici fiyatları endeksine göre enflasyon oranı %5,2 olarak ölçülmüştür.

I.4. Değerlendirme

- (26) Rekabet hukuku kapsamında anlaşma olarak nitelendirilebilecek bir ihlalden söz edebilmek için teşebbüslerin ortak bir amaç veya sonuca yönelik niyetlerinin örtüştüğünün, bu amaca yönelik bağlılığın bilinçli olduğunun ortaya konulması gerekmektedir. Bu bağlamda, söz konusu ilişkiyi tespit etmek amacıyla kullanılan delilleri birincil ve ikincil deliller olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür.
- (27) Birincil deliller, teşebbüsler arasında bir anlaşmanın ya da irade uyuşmasının gerçekleştiğini açıkça ortaya koyan deliller olarak ifade edilebilir. Bu deliller, taraflar arasında fiyat politikası, pazar paylaşımı vb. unsurların belirlenmesi için iletişim kurulduğunu ve iletişimin içeriğine ilişkin bilgileri gösteren belgelerdir. Bu deliller taraflar arasındaki anlaşmayı gösteren toplantı tutanakları, el yazıları, notlar, elektronik posta gibi yazılı metinler olduğu için ispat standardı bakımından güçlü delillerdir.
- (28) Birincil delillere kıyasla daha düşük ispat gücüne sahip olan ikincil deliller ise, “iletişim delilleri” ve “ekonomik deliller” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İletişim delilleri; teşebbüsler arasında toplantı, telefon vb. yolla bir anlaşmanın unsurları hakkında iletişim kurulduğunu gösteren, ancak anlaşmanın esasına ilişkin bilgi içermeyen delilleri ifade etmektedir. Bu delil türünün en sık rastlanan örnekleri teşebbüslerin ortak bir varış noktasına seyahat ettiklerini gösteren kayıtlar, belirli bir toplantı veya etkinliğe katılımı gösteren deliller, konaklama veya toplantı salonu kiralanmasına ilişkin faturalar ile rakiplerle ticari sır niteliğindeki hususların görüşüldüğüne ilişkin bilgi içeren ancak uzlaşmanın sağlandığını tek başına ispatlayamayan toplantı notları ve iç yazışmalardır.
- (29) Dosya konusu iddia Tokat ili ve çevresinde faaliyet gösteren hazır beton üreticisi teşebbüslerin birlikte fiyat belirledikleri ve Adoçim’in bölgedeki hazır beton üreticilerine fiyatları yükseltmeye yönelik baskı yaptığı iddiasıdır. Dosya kapsamında yapılan incelemelerde söz konusu iddiayı destekleyecek nitelikte herhangi bir bilgi veya belgeye ulaşılamamıştır. Bu sebeple dosya kapsamında yapılan incelemelerde birincil delillere ve ikincil deliller arasında yer alan iletişim delillerine ulaşılamadığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede “ekonomik deliller”in değerlendirilmesi gerekmektedir.
- (30) Yukarıda yer verildiği gibi dosya kapsamında teşebbüslerin iddia konusu dönemdeki fiyat hareketleri incelenmiştir. Bu çerçevede Haziran 2013- Haziran 2014 döneminde, C25 türü hazır beton ağırlıklı ortalama fiyatlarının %18-40 oranında, C30 türü hazır beton ağırlıklı ortalama fiyatlarının %10-33 oranında arttığı tespit edilmiştir. (Haziran 2012 - Haziran 2013 döneminde fiyat artış oranları daha düşüktür, hatta bazı dönemlerde fiyatlar düşmüştür.) Bununla birlikte, Haziran 2013- Haziran 2014 döneminde;
- Çimento ağırlıklı ortalama fiyatlarının yaklaşık %14-21,
 - Motorin fiyatlarının %6,8,
 - Elektrik fiyatlarının %0,46,

¹⁰ http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1076

¹¹ Adoçim’in agrega maliyet artış oranı %(.), Erdem Beton agrega maliyet artış oranı %(.) olarak hesaplanmıştır.

14-30/616-268

- Agrega fiyatlarının %(.)¹² oranında,
- Doğrudan fiyat artış oranları tespit edilemeyen işçilik, malzeme ve diğer bütün maliyetlerin ilişkilendirilmesi mümkün olan üretici fiyatları endeksinin ise %10,54 oranında arttığı tespit edilmiştir.

- (31) Yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmeler ışığında;
- Tokat ili ve çevresinde faaliyet gösteren hazır beton üreticisi teşebbüsler arasında hazır beton fiyatlarının belirlenmesine yönelik bir anlaşmanın ve/veya taraflar arasında bir iletişimin varlığına dair herhangi bir delil elde edilemediği,
 - Teşebbüslerin beton satış fiyatlarının ve fiyat artış oranlarının ay ve yıl bazında birbirinden farklılaştığı,
 - Albayraklar Beton'un maddi sıkıntı ve nakit para ihtiyacı nedeniyle Haziran 2012- Haziran 2013 döneminde fiyatları düşürdüğü, borçlarını ödeyemez duruma gelmesiyle ise Haziran 2013'den itibaren fiyatların yükselmeye başladığı
- (32) anlaşılmaktadır. Teşebbüslerin maliyetlerine ilişkin olarak yukarıda yer verilen hususlar da dikkate alındığında dosya konusuna ilişkin olarak soruşturma açılmasına gerek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

¹² Adoçim ve Erdem Beton'dan edinilen bilgilere göre hesaplanmıştır. Adoçim'in 2013 Haziran-2014 Haziran dönemindeki agrega maliyeti %(.), Erdem Beton'un agrega maliyeti ise %(.) artmıştır.

14-30/616-268

J. SONUÇ

- (33) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.